

Evropska unija

OD VOJNE DO MIRU

EVROPSKA PRAVLJICA

PODELITEV NOBELOVE NAGRADE ZA MIR® EVROPSKI UNIJI

Hermana Van Rompuya, predsednika Evropskega sveta
& Joséja Manuela Durãa Barrosa, predsednika Evropske komisije

OSLU, 10 DICEMBRE 2012

Govori predsednik Evropskega sveta Herman Van Rompuy

Vaša veličanstva, Vaše kraljeve visokosti, voditelji držav in vlad, člani norveškega Nobelovega odbora, ekscelece, gospe in gospodje,

v imenu Evropske unije ponižno in hvaležno sprejemamo to nagrado.

V času negotovosti današnji dan ljudi v Evropi in po svetu opozarja na temeljni namen Unije: danes in v prihodnosti spodbujati bratstvo evropskih narodov.

To je zdaj naša naloga.

Za to so si prizadevale generacije pred nami

in si bodo prizadevale generacije za nami.

Tukaj v Oslu bi se rad poklonil vsem Evropejcem, ki so sanjali o celini, ki bi živela v miru, in vsem tistim, ki te sanje dan za dnem uresničujejo.

Ta nagrada je zanje.

Vojna je stara toliko kot Evropa. Naša celina je zaznamovana z brazgotinami kopij in mečev, topov in pištol, strelskih jarkov in tankov.

Herodot je našo tragedijo pred 25 stoletji ubesedil takole: „V miru sinovi pokopavajo svoje očete. V vojni očetje pokopavajo svoje sinove.“

In vendar je po dveh grozovitih vojnah, ki sta celino pahnili v prepad in preplavili ves svet, v Evropo končno prišel trajni mir.

V tistih težkih dneh so bila evropska mesta v ruševinah, v srcih mnogih pa je plamenelo žalovanje in bridkost. Kako težko je bilo takrat, kot je opisal Winston Churchill, „ponovno najti veselje in upanje, ki nam osmislita življenje.“

Kot otrok, rojen v Belgiji kmalu po vojni, sem te zgodbe slišal iz prve roke.

Moje stara mama je pripovedovala o veliki vojni.

Leta 1940 si je moj takrat sedemnajstletni oče moral izkopati svoj grob. Uspelo mu je pobegniti, sicer me danes ne bi bilo tukaj.

Kako drzni so torej bili ustanovitelji Evrope, ko so rekli: „Da, lahko prekinemo ta krog nasilja, končamo maščevanje in skupaj ustvarimo lepšo prihodnost.“ Kakšna bujna domišljija.

Seveda bi mir lahko prišel v Evropo brez Unije. Morda. Tega nikoli ne bomo vedeli. Vendar nikoli ne bi bil enako kakovosten. Trajni mir, ne ledeno premirje.

Zame je pri tem posebnega pomena sprava.

V politiki in življenju je sprava najtežja, saj zanjo ni dovolj odpustiti in pozabiti ali preprosto obrniti list v knjigi.

4

Če pomislimo na to, kaj sta prestali Francija in Nemčija, nato pa tak korak – podpis pogodbe o prijateljstvu. Vsakič, ko zaslišim te besede – Freundschaft, Amitié – sem ganjen. To so osebne besede, ne besede za pogodbe med narodi. Vendar je bila volja, da se zgodovina ne bi ponovila, volja do nečesa povsem novega tako močna, da je bilo treba najti nove besede.

Evropa je bila za ljudi obljuba, Evropa je pomenila upanje.

Ko je Konrad Adenauer leta 1951 prispel v Pariz, da bi sklenil Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, ga je zvečer v hotelu čakalo darilo. Bilo je vojaško odlikovanje, Croix de guerre, ki je bilo last francoskega vojaka. Njegova hči, mlada študentka, je kanclerju napisala kratko sporočilo in mu medaljo ponudila kot znak sprave in upanja.

Pred očmi imam še mnoge druge pretresljive slike.

Voditelje šestih držav, ki so se zbrali v Rimu, večnem mestu, bi skrojili novo prihodnost.

Vidim Willija Brandta, klečečega Varšavi.

Ladjedelniške delavce v Gdansku pri vhodu v njihovo ladjedelnico.

Miterranda in Kohla z roko v roki.

Dva milijona ljudi v človeški verigi od Talina do Rige in Vilne leta 1989.

Ti trenutki so zacelili rane Evrope.

Vendar zgolj simbolična dejanja ne morejo utrditi miru.

“ Evropa je bila za ljudi obljuba, Evropa je pomenila upanje. ”

Tu nastopi „skrivno orožje“ Evropske unije: tako tesno preplesti naše interese, da bo vojna praktično nemogoča. Z nenehnimi pogajanjmi o vse več področjih med vse več državami. Zlato pravilo Jeana Monneta pravi: „Mieux vaut se disputer autour d'une table que sur un champ de bataille.“ („Bolje se je boriti za mizo kot na bojnem polju.“)

Če bi moral to pojasniti Alfredu Nobel, bi rekel: Ne gre le za mirovni kongres, marveč za večni mirovni kongres!

Priznati je treba, da so nekateri vidiki precej zapleteni, in to ne samo za nevpletene opazovalce.

Ministri iz neobalnih držav, ki vneto razpravljajo o ribolovnih kvotah.

Skandinavski poslanci Evropskega parlamenta, ki razpravljajo o ceni olivnega olja.

Unija se je izpopolnila v sklepanju kompromisov. Ne dramatizira zmag ali porazov, temveč poskrbi za to, da so na koncu pogajanj vse države zmagovalke. Dolgočasna politika je le majhna cena, ki jo moramo za to plačati.

Gospe in gospodje,

uspelo nam je.

Mir je zdaj samoumeven.

Vojna ni več predstavljava.

„Nepredstavljava“ pa še ne pomeni „nemogoča“.

In zato smo se danes zbrali.

Evropa mora držati svojo obljubo miru.

Prepričan sem, da je to še vedno glavni namen Unije.

Vendar se Evropa ne more več zanašati zgolj na to obljubo in z njo navduševati državljane. Po svoje je tako prav; spomini na vojno bledijo.

Čeprav še vedno ne povsod.

Sovjetska vladavina v vzhodni Evropi se je končala šele pred dvema desetletjema.

Kmalu za tem smo bili priča grozovitim pobojem na Balkanu. Otroci, rojeni v času Srebrenice, bodo naslednje leto dopolnili šele 18 let.

Vendar že imajo mlajše brate in sestre, rojene po tej vojni: to je prva prava povojna generacija Evrope. To mora tako ostati.

Predsedniki držav in vlad, ekscelence,

kjer je bila vojna, je zdaj mir. Pred nami pa je druga zgodovinska naloga – ohraniti mir, kjer je mir. Konec koncev zgodovina ni roman, ki ga lahko po srečnem koncu zapremo: ostajamo popolnoma odgovorni za prihodnost.

“ Mir je zdaj samoumeven.
Vojna ni več predstavljava.
Evropa mora držati svojo obljubo miru. ”

To je bolj kot kdaj prej jasno danes, ko je naša gospodarstva prizadela najhujša kriza dveh generacij, ki povzroča hudo stisko naših ljudi in preskuša politične vezi Unije.

Starši, ki se težko prebijajo skozi mesec, odpuščeni delavci, študenti, ki se bojijo, da kljub veliki prizadevnosti pri iskanju prve zaposlitve te ne bodo našli – ko ti ljudje pomislijo na Evropo, mir ni njihova prva misel...

Ob ogroženi blaginji in zaposlovanju, temeljih naših družb, je samoumevno, da srca ledenijo, da se uveljavlja ozkoglednost, celo vračajo pozabljeni kamni spotike in stereotipi. Pri nekaterih se porajajo dvomi v skupne odločitve, celo v samo dejstvo skupnega odločanja.

In čeprav moramo ohraniti trezno glavo, saj nas tudi sedanje napetosti ne bodo pahnilo v mračno preteklost, je Evropa danes pred pravo preizkušnjo.

Če si lahko izposodim besede Abrahama Lincolna v času neke druge preizkušnje celine, se danes ocenjuje, „ali je lahko ta Unija ali katera koli tako zasnovana in takšnim načelom predana Unija trajna“.

Odgovarjamo z dejanji, verjamemo v uspeh. Zelo si prizadevamo, da bi težave odpravili in povrnili rast in delovna mesta.

To je seveda nujno, vendar je gonil več: volja, da ostanemo gospodarji svoje usode, občutek povezanosti in sama zamisel Evrope, nastala skozi stoletja.

Prisotnost tako številnih evropskih voditeljev danes tukaj dokazuje, da smo vsi skupaj prepričani, da bomo to krizo prebrodili skupaj in bomo po njej močnejši. Dovolj bomo močni, da bomo v svetu zastopali svoje interese in širili svoje vrednote.

“ Ich bin ein Europäer.
Je suis fier d’être européen.
Ponosni smo, da smo Evropejci. ”

Vsi se trudimo, da bi otrokom danes in jutri zapustili boljšo Evropo. Da bodo drugi pozneje ocenjevali naše delo in dejali: ta naša generacija je držala obljubo Evrope.

Današnja mladina že živi v novem svetu. Zanj je Evropa vsakodnevna realnost, ne prisila. Je svoboda sobivanja, izmenjav, potovanj. Možnost skupnega obstoja in sooblikovanja celine, izkušenj, prihodnosti.

Ekscelence, gospe in gospodje,

naša celina, nastala iz pepela po letu 1945 in združena leta 1989 ima čudovito sposobnost samoobnove. Nadaljevanje tega skupnega podviga je v rokah naslednjih generacij. Upam, da bodo to odgovornost sprejele s ponosom. In da bodo kot mi danes lahko rekle: Ich bin ein Europäer. Je suis fier d’être européen. Ponosni smo, da smo Evropejci.

Govori predsednik Evropske komisije José Manuel Durão Barroso

Vaša veličanstva, ekscelece, gospe in gospodje,

„Mir ni le odsotnost vojne, temveč je vrlina,“ je zapisal Spinoza: „Pax enim non belli privatio, sed virtus est,“ ter dodal: „mir je stanje duha, pripravljenost za dobra dela, zaupanje, pravičnost.“

Pravi mir lahko dejansko obstaja le, če med ljudmi vlada zaupanje. Če verjamejo v svoj politični sistem. Če so prepričani, da se njihove temeljne pravice spoštujejo.

Pri Evropski uniji ne gre le za mir med narodi. Kot politični projekt uteleša tisto posebno stanje duha, o katerem je pisal Spinoza. Kot skupnost vrednot pooseblja vizijo svobode in pravičnosti.

Živo se spominjam, kako so leta 1974 množice v moji rodni Lizboni na Portugalskem slavile demokratično revolucijo in svobodo. Tudi sam sem bil med njimi. Enako veselje je doživljala takratna generacija v Španiji in Grčiji, pozneje pa še države srednje in vzhodne Evrope ter balt-ske države, ko so ponovno pridobile svojo neodvisnost. Več generacij Evropejcev je vedno znova pokazalo, da je njihova odločitev za Evropo pomenila tudi odločitev za svobodo.

Nikoli ne bom pozabil, kako je Rostropovič ob padcu zidu v Berlinu igral Bacha. Ta podoba opominja ves svet, da je bila želja po svobodi in demokraciji tista, ki je porušila meje in omogočila ponovno združitve celine. Pridružitve Evropski uniji je bila ključna za utrjevanje demokracije v naših državah. Kajti Evropska unija v središče postavlja posameznika in spoštovanje človeškega dostojanstva. Poudarja različnost, obenem pa ustvarja enotnost. Tako je Evropa po združitvi lahko zadihala s polnimi pljuči, kot je povedal Karol Wojtyła. Evropska unija postala naš skupni dom. „Domovina naših domovin“, kot jo je opisal Václav Havel.

Naša Unija je več kot združenje držav. Je nov pravni red, ki ne temelji na ravnotežju moči narodov, temveč na prostovoljni odločitvi držav članic, da delijo suverenost.

“ Pri Evropski uniji ne gre le za mir med narodi. Kot skupnost vrednot pooseblja vizijo svobode in pravičnosti. ”

Gre za izjemno evropsko pot, ki nas je popeljala od združevanja premoga in jekla do odprave notranjih meja, od šestčlanske družine, ki bo s pridružitvijo Hrvaške kmalu postala 28-članska, ter nas vodi k „vse tesnejši zvezi med narodi Evrope“. Danes pa držimo v rokah enega najvidnejših simbolov naše enotnosti. To je evro, valuta naše Evropske unije, ki se ji ne bomo odrekli.

Ekscelece, gospe in gospodje,

mir ne more biti odvisen le od naše dobre volje. Temeljiti mora na pravnih predpisih, skupnih interesih in izrazitejšem občutku za skupne usode.

Izjemnost razmišljanja ustanoviteljev je prav v tem, da so razumeli, da morajo narodi za zagotovitev miru v Evropi 20. stoletja razmišljati zunaj okvira nacionalne države.

Kot je povedal prvi predsednik Evropske komisije Walter Hallstein: „Das System der Nationalstaaten hat den wichtigsten Test des 20. Jahrhunderts nicht bestanden.“ („Sistem nacionalnih držav ni prestal najpomembnejše preizkušnje 20. stoletja,“) ter dodal, da “se je z dvema svetovnima vojnoma izkazal kot nesposoben za ohranitev miru.“

Edinstvenost evropskega projekta je združitev legitimnosti demokratičnih držav z legitimnostjo nadnacionalnih institucij: Evropske komisije in Sodišča Evropske unije. Nadnacionalne institucije, ki ščitijo splošni evropski interes, zagovarjajo skupno evropsko dobro in poosebljajo skupno usodo. Poleg Evropskega sveta, ki zastopa vlade, pa smo z leti razvili edinstveno transnacionalno demokracijo, ki jo simbolizira neposredno izvoljeni Evropski parlament.

Naša prizadevanja za evropsko enotnost imajo seveda tudi svoje pomanjkljivosti. Gre za delo v nastajanju, ki se mu je treba stalno in vztrajno posvečati. Ni samo sebi namen, temveč sredstvo za višje cilje. V mnogih pogledih priča o želji po svetovljanski ureditvi, v kateri nam za lastno korist ni treba oškodovati drugega in v kateri spoštovanje skupnih norm varuje univerzalne vrednote.

Zato je Evropska unija kljub pomanjkljivostim lahko in dejansko tudi je močan navdih za mnoge po svetu. Kajti izzivi se med regijami lahko razlikujejo v obsegu, vendar pa se ne razlikujejo v svojem bistvu.

Vsi si delimo isti planet. Revščina, organizirani kriminal, terorizem, podnebne spremembe so težave, ki se ne ozirajo na nacionalne meje. Imamo iste cilje in iste univerzalne vrednote, ki se postopoma ukoreninjajo v številnih državah po vsem svetu. Vsem nam je skupno bistvo človeka ali „l'irréductible humain“. Zunaj okvira našega naroda, zunaj meja naše celine smo vsi del človeštva.

Jean Monnet je svoje Spomine končal z besedami: „Les nations souveraines du passé ne sont plus le cadre où peuvent se résoudre les problèmes du présent. Et la communauté elle-même n'est qu'une étape vers les formes d'organisation du monde de demain.“ („Suvereni narodi preteklosti niso več kos reševanju težav sedanosti. [Evropska] skupnost pa je le korak k organiziranemu svetu prihodnosti.“)

“ Naša prizadevanja za evropsko enotnost imajo seveda tudi svoje pomanjkljivosti. Gre za delo v nastajanju, ki se mu je treba stalno in vztrajno posvečati. Ni samo sebi namen, temveč sredstvo za višje cilje. ”

Ta federalistična in svetovljanska vizija je eden najpomembnejših možnih prispevkov Evropske unije nastajajočemu svetovnem redu.

Ekscelence, gospe in gospodje,

tragične izkušnje naše celine s skrajnim nacionalizmom, vojnam in absolutnim zlom holokavsta so globoko zaznamovale dejanska prizadevanja Evropske unije v svetu, h katerim nas je navdahnila želja, da se iste napake ne bi ponovile.

Iz tega izhaja naš večstranski pristop za globalizacijo, ki bi temeljila na dvojnem načelu globalne solidarnosti in globalne odgovornosti.

Od tod črpamo navdih za sodelovanje s sosednjimi državami in mednarodnimi partnerji, od Bližnjega vzhoda do Azije, od Afrike do Severne, Srednje in Južne Amerike.

Prav tako pa določa naš boj proti smrtni kazni in našo podporo za mednarodno pravosodje, ki je udejanjeno z Meddržavnim sodiščem in Mednarodnim kazenskim sodiščem.

Spodbuja nas tudi pri naši vodilni vlogi v boju proti podnebnim spremembam ter pri prehranski in energetske varnosti.

Na tem temeljijo naše politike o razoroževanju in boju proti širjenju jedrskega orožja.

Kot celina, ki je po opustošenju postala eno najmočnejših svetovnih gospodarstev z najnaprednejšimi socialnimi sistemi, ki je največja darovalka pomoči, imamo posebno odgovornost do milijonov ljudi v stiski.

V 21. stoletju je preprosto nedopustno, da smo priča staršem, ki nemočno gledajo, kako njihov otrok umira zaradi pomanjkanja osnovne zdravstvene oskrbe, materam, ki morajo hoditi ves dan v upanju, da bodo dobile hrano ali čisto vodo, ter dečkom in dekletom, ki so oropani otroštva, ker so prisiljeni prehitro odrasti.

Kot skupnost narodov, ki je preživela vojno in se borila proti totalitarizmu, bomo vedno stali ob strani tistim, ki si prizadevajo za mir in človeško dostojanstvo.

Zato moram na tem mestu povedati, da trenutne razmere v Siriji trkajo na vest vseh nas, mednarodna skupnost pa ima moralno dolžnost, da jim ne obrne hrbta.

Danes, na mednarodni dan človekovih pravic, pa smo z mislimi pri zagovornikih človekovih pravic po vsem svetu, ki tvegajo svoja življenja za vrednote, ki jih tako cenimo. Noben zaporniški zid ne more utišati njihovega glasu. Danes jih tukaj vsi slišimo.

“ Kot skupnost narodov, ki je preživela vojno in se borila proti totalitarizmu, bomo vedno stali ob strani tistim, ki si prizadevajo za mir in človeško dostojanstvo. ”

Prav tako se spomnimo, da so lansko leto na tem odru stale tri ženske, ki so bile počaščene zaradi nenasilnega boja za varnost in pravice žensk. Kot Unija, ki temelji na ustanovni vrednoti enakosti žensk in moških, zapisani v Rimski pogodbi iz leta 1957, smo zavezani k varovanju pravic žensk po vsem svetu in k podpori krepitve vloge žensk. Prav tako skrbno varujemo temeljne pravice tistih, ki so najbolj ranljivi in so naša prihodnost: otroci vsega sveta.

Kot uspešen primer mirne sprave, ki sloni na gospodarskem povezovanju, prispevamo k razvijanju novih oblik sodelovanja, ki temeljijo na izmenjavi idej, inovacijah in raziskavah. Znanost in kultura sta v samem jedru evropske odprtosti, saj nas bogatita kot posameznike in pleteta čezmejne vezi.

Vaša veličanstva, Vaše kraljeve visokosti, voditelji držav in vlad, člani norveškega Nobelovega odbora, ekscelece, gospe in gospodje,

počaščeni in hvaležni smo, da nam je bila podeljena Nobelova nagrada za mir. Prepričan sem, da ni primernejšega kraja, kjer bi lahko delili to vizijo, kot prav tukaj na Norveškem, v državi, ki je tako veliko storila za svetovni mir.

Alfred Nobel si je prizadeval zlasti za „pacifikacijo Evrope“. V prvotni različici svoje oporoke jo je celo enačil z mednarodnim mirom.

To odražajo tudi uvodne besede Schumanove deklaracije, ustanovnega dokumenta Evropske unije. „La paix mondiale.“ „Svetovni mir,“ ja zapisano, „se ne more zagotoviti brez ustvarjalnih prizadevanj, sorazmernih z nevarnostmi, ki ga ogrožajo.“

Danes pa vam sporočam, da lahko računate na naša prizadevanja v boju za trajni mir, svobodo in pravičnost v Evropi ter po svetu.

V zadnjih šestdesetih letih je evropski projekt dokazal, da si ljudstva in narodi lahko podajo roke prek meja ter premostijo razlike med „njimi“ in „nami“.

Danes na tem mestu upamo in se zavezujemo, da bo Evropska unija skupaj s predanostjo vseh ljudi dobre volje pomagala pri združitvi sveta.

Hvala.

© Evropske komisije

Politična zapuščina Nobelove nagrade za mir: Pobuda EU Otroci miru

Leta 2012 je Evropska unija prejela Nobelovo nagrado za svoja prizadevanja za mir, spravo, demokracijo in človekove pravice v Evropi.

Evropska unija je denarni del Nobelove nagrade namenila otrokom, ki nimajo možnosti za odrasčanje v miru, in znesek (930 000 evrov) s svojimi sredstvi podvojila na 2 milijona evrov. S štirimi lani izbranimi projekti za šolanje v izrednih razmerah je pomagala več kot 28 000 otrokom.

To ciljno usmerjeno pobudo za šolanje otrok na vojnih območjih bo nadaljevala tudi v prihodnjih letih in tako Nobelovo nagrado za mir spremenila v trajno politično zapuščino. Leta 2013 je sredstva znova podvojila in 4 milijone evrov namenila obstoječim in novim projektom.

© Evropske komisije

© Evropske komisije

© Evropske komisije

Spletišče o Nobelovi nagradi za mir EU

Spletišče pobude Otroci miru

#EUglobalplayer
#EUNobel